Izhaja vsak dan razen nedelj in praznikov.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Issued daily except Sundays and Holidays

LETO—YEAR XI. Entered as second-class matter January 28, 1910, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. CHICAGO, ILL. SOBOTA 26. JANUARJA (JANUARY) 1918 ŠTEV.—NUMBER 22.

Published and distributed under permit (No. 168) authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Chicago, Illinois. By order of the President, A. S. Burleson, Postmaster General.

Podjetniki bi radi nadomestili pondeljkovo izgubo.

PROHIBICIONISTI IZRABLJAJO UGODNO PRILIKO ZA AGITACIJO.

Tajniku podjetniške organizacije ni več Gompersovo priporočilo.

Chicago, Ill. — Živimo pač v človeški družbi, v kateri proizvajamo za profit in ne za potrebe. To je vzrok, da skušajo zdaj nekateri podjetniki nadomestiti z nočasom in gledališča s posebnimi predstavami ob sobotah popoldne, kar izgube ob pondeljkih vsled odredbe kurivnega upravitelja dr. Garfielda.

Williams, državni kurivni upravitelj, je brzojavil v Washington, da mu sporoče, kako je z nočasom in posebnimi predstavami v gledališčih, in upa, da dobi kmalu odgovor.

Pri praznovanju prvega pondeljka je bilo precej konfuzije, toda drugi pondeljek bo mnogo boljše.

Prohibicionisti izigravajo šole proti salunom in zahtevajo, da se salunom odreče kurivo. Zdi se, da je v tej propagandi metoda. Če je bilo mogoče mnogim podjetnikom poleti navoziti ogromne kupe premoga za svoje tovarne in če je bilo mogoče velikanske kupe premoga razložiti po nekaterih krajih ob železnici, bi šolski svet lahko navozil med počitnicami velike kupe premoga tudi na šolska dvorišča, in javne ljudske šole bi bile lahko odprte, mesto da se zaprte. Poleti ni šolskih [illegible] v in tudi nasvetnikov ni bilo, ki bi ovirali dovoz premoga šolska dvorišča. Gospodje šolski svetovalci so vedeli, da smo v vojni in da so razmere izredne. Po teh razmerah bi morali uravnati svoje delo. To so vedeli tudi prohibicionisti, katerim so šole enkrat prirastle k srcu. In če so vedeli, da se šolski svetovalci ne ganejo, da preskrbe šole s premogom, zakaj jim niso prišli z dobrim nasvetom na pomoč?

John Glenn, tajnik podjetniške organizacije (Illinois Manufacturers Association) se spotika nad priporočilom Samuel Gompersa, predsednika "Ameriške delavske federacije", ki priporoča, da se vsesto praznikov ob pondeljkih uvede sedemurni delavnik v industriji. Prek Gompersovega priporočila si Glenn pomaga s frazo: "To je vojni čas, in vojna pomeni požrtvovanje in ne mlačnost v prizadevanju." Poleg je seveda še dodal, da industrija ne more izhajati s tako kratkim delavnim časom.

Mr. Durham je odredil, da naj trgovci s premogom oddajo kontingentom le po pol tone premoga. Takoj se je oglasil Fred W. Upham, predsednik Consumers Company, in rekel: "Našo kompanijo stane ravno toliko denarja, če dostavimo pol tone ali pa celo tone premoga. To pomnoži birokracijo trgovcev."

Torej povsod profit!

VLOMILEC UBIL POLICAJA.

Boston, Mass. — Neznan vlomilec je ustrelil Joseph C. Beiserja, policaja na konju, ko ga je hotel aretirati. Vlomilec je oddal štiri strele, ki so vsi zadeli. Policaj je umrl na potu v bolnišnico.

30,000 BOLNIŠKIH POSTREŽNIC POTREBUJEJO.

Washington, D. C. — "Ameriški rdeči križ" naznanja, da vlada potrebuje 30,000 žen za bolniško postrežbo in priporoča, da se žene javijo prostovoljno.

VREME.

Danes nestanovitno in mrzlo vreme v Illinoisu, mogoče sneg; nedeljo mraz in severozapadni vetrovi.

Solnčni vzhod ob 7.00 a. m.; solnčni zahod ob 4.56 p. m.

Jeklarski magnat se ne boji socializma.

PO NJEGOVEM MNENJU GRE PRIHODNOST DELAVCEM.

Nov družabni red pomeni izravnavo v dobro vseh ljudi na svetu.

New York, N. Y. — Charles M. Schwab, jeklarski magnat in in predsednik Bethlehem Steel kompanije in njenih podružnic, je govoril pred šolarji javne šole, štev. 40, ki so graduirali. Svojim poslušalcem je rekel, da naj se pripravijo za nov družabni red, v katerem bo imel prvo besedo proletariat in ne aristokracija in bogatini.

"Pred pragom nove socialne dobe smo," je rekel Schwab, ko je končal razpravljati o vojni situaciji. "Nov družabni red prinese mnogim izmed nas trpljenje. Prišel bi hitreje, kot ga pričakujemo. To je družabna renesansa vsega sveta. Nekateri ji pravijo socializem, drugi bolševizem.

"To pomeni, da bo človek, ki dela z rokami in nima lastnine, urejeval afere na tem svetu, ne samo v Rusiji, Nemčiji in Združenih državah, ampak po vsem svetu.

"Ta velika sprememba bo socialna izravnava. Ponavljam, da pomeni trpljenje za one, ki so gospodarji nad lastnino, toda končno bo učinkovala ta izravnava v dobro nas vseh. Vsled tega je naša dolžnost, da ne nasprotujemo, ampak da se učimo in se pridružimo idejam drugih.

"Nisem jezen, ne morem oddati svoje [illegible]. Kolikor [illegible] človek osredotoči [illegible] v svojih rokah, toliko več hoče.

"Prehod iz starega v novi red se bo vršil tako stopnjevaje, da bomo komaj opazili, da se je izvršil. Nihalo bo zanihalo tako daleč vzad, da se bo meni zdelo, da trpim, toda poravnava pride.

"Bodoča aristokracija ne bo aristokracija bogastva, ampak bo aristokracija moč, ki so kaj storili za svojo deželo in za ves svet. Taki možje bodo pravi aristokratje."

Po teh besedah je Schwab prešel na vojna naročila, da dokaže, kako ogromna je produktivna moč današnjega delavstva. Rekel je:

"Precej mesecev sem je mornariški tajnik nam povedal nalogo, da zgradimo brodovje torpednih razruševalcev. Znano vam je, da so se zavezniki naučili, da je razruševalec edino orožje, ki se lahko uspešno meri s vprašanjem potapljač.

"V zvezi s tem, boste malo razočarani in veseli boste, ko izveste, da gradimo in da dogradimo v osemnajstih mesecih več razruševalcev, kot jih sedaj štejejo vse mornarice na svetu.

"V naši bethlehemski tovarni dela 100,000 delavcev in mesečna mezda znaša $12,000,000. Izdelamo 50 odstotkov več municije kot v kateri drugi tovarni na svetu. Strmeli boste, če vam povem, da naša sedanja naročila cenimo na $750,000,000.

NEMŠKO VOHUNSKO DELO SE NI OBNESLO.

New York, N. Y. — Vlada je prejela zanesljive informacije, da so nemški agentje dobili nalog, da se poslužijo vseh sredstev, da preprečijo plovbo tovornih parnikov in lažij. Poročajo tudi, da so prestregli kopijo z navodili za nemške agente. Iz Washingtona so dobili zvezni organi naročilo, da se poslužijo vseh sredstev, da preprečijo škodo, ki je nameravajo napraviti nemški agentje.

Straže so podvojene na važnih mestih. Dobile so tudi nalog, da skrbno preiščejo izkazila oseb, ki imajo prost vstop v prepovedane pasove.

Navodila iz Washingtona ne veljajo le za New York, ampak so veljavna za vsa pristanišča v Atlantiku.

Predloga za državno železniško kontrolo spremenjena

ČAS NI DOLOČEN, KEDAJ SE ŽELEZNICE VRNEJO POD PRIVATNO KONTROLO.

Železniški uslužbenci dobe zavarovanje proti nesrečam.

Washington, D. C. — Upravna železniška predloga je bila v toliko spremenjena, da se zdaj glasi, da je vladna kontrola nad železnicami potrebna radi vojne in da ne bo vplivala na vladno politiko glede podržavljenja železnic.

V predlogi ni določen čas, kedaj naj vlada vrne železnice pod privatno kontrolo.

Določbe za odškodnino lastnikov železnic so bile spisane znova. Odškodnina bo odmerjena po dohodkih od 1. julija 1914 do 31. decembra 1917.

Predsednik ima poleg tega še pravico, da dovoli še izredno odškodnino, ki se računi po odstotkih.

V predlogi je tudi določba, ki pooblastuje predsednika, da določi metodo, po kateri dobe poškodovani železničarji odškodnino.

Zaslišavanje pričo pred zborničnim in senatnim odsekom je končano in argumentiranje pričnejo. Pred zborničnim odsekom prične argumentiranje najkasneje v ponedeljek.

Dr. Frank Warne, statističar za štiri železničarske bratovščine je izjavil pred senatnim odsekom, da bratovščine podpirajo metodo za odškodnino pohabljenih železničarjev.

Zastopniki 450,000 delavcev, ki delajo v železniških delavnicah, so se izrekli pred zveznim železniškim ravnateljem, da upajo na povišanje mezde. Posebnih zahtev niso stavili.

DESET LET JEČE RADI DEZERTACIJE.

Camp Dodge, Des Moines, Ia.— Joe Schucklya (Šuklje) iz Joliet Ill., pripadnik kompanije H, 349. pešpolka, je bil obsojen na deset let trdega dela v zvezno kaznilnico v Fort Leavenworthu. Obsojen je bil radi dezertacije in nepolnovanja povelj svojih častnikov. Obsodba bo tvorila najbrž precedenčni slučaj za narodno armado, ker je prvi te vrste.

Šuklje se je rodil v Avstriji in prihaja najbrž od slovensko-hrvaške meje. Vest o njegovi obsodbi ne pove, če je Slovenec ali Hrvat, vsekakor mora pa biti zagrizen Avstrijak, ker drugače bi ne dezertiral in se upiral poveljem častnikov.

Ko se je Šuklje registriral, ni zahteval, da je kot inozemec oproščen od vojaške službe. Naborna komisija ga je pozvala k naborom, toda Šuklje se ni zglasil. Šuklje tudi ni vzel prvega državljanskega papirja. Zapisnik vojnega sodišča so poslali vrhovnemu vojaškemu avditorju.

Ko so bili nabori proglašeni, se je odločba iz Washingtona glasila, da so inozemci, ki niso vzeli prvega papirja, podvrženi vojaški dolžnosti, ako ne zahtevajo pri registriranju oprostitve od vojaške službe. "Prosveta" je to tako jasno povedala, da je lahko vsakdo razumel, ki ni padel na glavo. To so prinesli tudi drugi angleški listi in na registrovalnem listku je bila tudi stvar zapisana, tako da je vsakdo lahko vedel, kako se ima obnašati pri registriranju.

Zadeva Šukljeta je zdaj pred vrhovnim vojaškim avditorjem da izreče svojo razsodbo.

TRI TISOČ ZAVIRAČEV ŽE VSTOPILO V ARMADO.

New York, N. Y. — Tri tisoč zaviračev od 16,000 članov, ki jih šteje organizacija železniških zaviračev, je vstopilo v ameriško armado. Od teh tri tisoč jih odpade 500 na Kanado. Tako poroča W. G. Lee, predsednik organizacije.

Mesarski baroni obtoženi profitarstva.

NAKOPIČEVALI SO KOŽE, KO JE ŠLA CENA ZA USNJE KVIŠKO.

Obtožuje jih zvezna obrtna komisija, torej nepristranska institucija.

Washington, D. C. — Zvezna obrtna komisija obtožuje mesarske barone, da nakopičujejo kože, med tem ko gredo cene za čevlje navzgor. Gospodje mesarski kralji so spravili trg z živalskimi kožami pod svojo oblast, da imajo večji profit.

Komisija povdarja, da se je število zaklanih telet in goveje živine pomnožilo v zadnjih petih letih za 5,100,000 glav, ali trideset odstotkov.

"Tako visoko število ubitih živali bi ne smelo obenem pomeniti, da mora dežela plačevati izredno visoke cene za produkte iz usnja, ki prihajajo iz pomnoženega števila kož," izjavlja poročilo.

Komisija nadalje poroča, da cenitev mednarodnega poljedelskega zavoda do leta 1916 ne omenja, da se je znižalo število goveje živine na svetu.

Komisija naznanja, da se je množina kož, ki jo hrani pet mesarskih baronov — Armour, Morris, Swift, Cudahy in Wilson — pomnožila za 45 odstotkov v letu 1916 in prvi polovici leta 1917. Ti pet tvrdk ima glavno in odločilno besedo na trgu s kožami. 31. januarja 1916 so imeli v zalogi [illegible] funtov kož, do 31. julija 1917 se je pomnožila ta zaloga za [illegible] funtov.

Zaloge, ki jih imajo manjše tvrdke, dokazujejo, da so se kožne zaloge pomnožile za 63 odstotkov v tem času.

Poročilo zvezne obrtne komisije je nepristransko, toda pove razločno, kje je iskati gospode, ki so podražili obutev ameriškemu ljudstvu iz zgolj samega profitarstva. Ali niso zastopniki klavniških delavcev zadeli v črno, ko so priporočali, da je treba podržaviti mesno industrijo?

DRUŠINSKA DRAMA.

Denver, Colo. — 20-letni Ralph York je izstrelil lovsko puško skozi zaprta vrata, ko je branil svojo sestro pred njenim možem, Logan Millerjem, alias W. H. Harimanom, o katerem pravijo, da je bivši kaznenec. Miller je bil težko ranjen in prepeljali so ga v bolnišnico.

Naboj mu je skoraj popolnoma odtrgal desno lice. Nekaj ur kasneje je umrl. Yorka so aretirali.

Drama se je odigrala na O. T. Lucasevi živinorejski farmi blizo Semperja, Colo. Sosedje izjavljajo, da je Miller nasilen značaj in da je bil fant opravičen prijeti za puško.

Miller in njegova soproga sta se vedno prepirala, odkar sta se naselila v Semperju. Žena je pisala svojemu bratu, da naj pride k njej, ker se boji, da jo soprog nekega dne ubije.

Zadnji prepir je nastal, ker ni Miller mogel pravilno nažgati svetilke. Dolžil je svojo ženo, da je vzela narazen svetilko in izgubila en del. Žena je tajila in Miller je vrgel svetilko vanjo. Miller se je raztogotil in je rekel, da jo ubije. Šel je po puško. Sestri je prišel brat na pomoč in Miller je pričel razbijati vrata in ko so skoraj odnehala, je sestra porinila bratu puško v roke. Brat je puško vzel in sprožil.

NEKDO JE VRGEL STEKLENICO ČRNILA NA AMERIŠKO ZASTAVO.

Austin, Tex. — Ko so prohibicionisti priredili pohod po mestu, je priletela steklenica s črnilom in zadela ameriško zastavo, ki so jo prohibicionisti nesli v sprevodu. Očividci trdijo, da je steklenico prifrčala iz okna v državni palači.

Governer Hobbey je priredil preiskavo.

Kaj je v Avstriji? — Revolucija?

Avstrijske in nemške meje skrbno zastražene.

Pošta in brzojav sta pod strogo cenzuro.

London, 25. jan. — Včerajšnja vest iz Petrograda, ki jo je prinesla brezžična brzojavka iz bolševiških uradnih virov, da je na Dunaju izbruhnila revolucija, še ni potrjena. Švicarski viri potrjujejo, da se nadaljujejo nemiri v zvezi s štrajkom na Dunaju in v drugih večjih mestih Avstrije, toda o kakem večjem revolucionarnem izbruhu in poskusu strmoglavljanja avstrijske vlade ni še nič slišati.

Uradna poročila iz Dunaja in Berlina trdovratno taje vesti o nemirih in ponavljajo trditev, da je delavska kriza končana.

Iz Amsterdama javljajo, da je nemška vlada uvedla drastične naredbe, da prepreči razširjanje delavskih nemirov iz Avstrije v Nemčijo. Avstrijsko-nemška meja je skrbno zastražena in pošta ter telegraf je pod strogo cenzuro.

Vest iz Ženeve se glasi, da so nemške oblasti neprenehoma za petami znanim socialističnim voditeljem, posebno tistim, ki so poznani radi svojega radikalnega prepričanja. Detektivi vedno lazijo za njimi s namenom, da izvohajo, v kolikšno so ti voditelji v zvezi s avstrijskimi socialisti in ruskimi bolševiki.

Černin obžaluje mir.

London, 25. jan. — Iz Švice je prišlo poročilo, da je rekel grof Černin pred avstro-ogrskimi delegacijami, da mir s Rusijo ni več daleč in da bo kmalu pojem sledil splošni mir. Dejal je tudi, da Avstrija ne zahteva niti ene pedi ruske zemlje niti enega centa odškodnine.

Glede Poljske je rekel Černin, da ji avstrijska vlada želi neodvisnost in pravico, da sama začrta pot svoji bodočnosti brez vplivanja od zunanjih sil. Zagovarja pa je Nemčijo, ker noče izprazniti poljskih in ruskih pokrajin, češ, da je to zdaj nemogoče iz "humanitarnega" stališča, ker bi tam zavladali anarhija (!) in praliza industrije, ako se izvrši izpraznitev, predno je podpisan mir.

Černin se je dotaknil tudi Wilsonovega programa in dejal: "Pridružujemo se Wilsonovi zahtevi za svobodo na morju, ker smatramo, da je pravična. Ne moremo pa sprejeti Wilsonove diktature v notranjih zadevah Avstro-Ogrske. Naš parlament je demokratičen (!), kakor kateri drugi na svetu. Wilsonova ideja za ligo narodov je sprejemljiva in želimo, da nadaljuje v tem smislu in pridobi ostale ententne zaveznike za to stvar in mir."

Junkarji izgubljajo potrpežljivost.

Amsterdam, 25. jan. — Nemčija je razdeljena, kar se tiče izgleda za separatni mir z Rusijo. Aneksisti so izgubili potrpežljivost nad Rusi in zahtevajo, da zopet spregovore topovi na vzhodni fronti.

"Koelnische Zeitung" pише, da Trockij nalašč zavlačuje mirovno pogajanje, samo da izrabi priložnost in razglasa svetu svoje teorije. "Lokalanzeiger" svari Nemce, da ne smejo ničesar pričakovati iz Brest Litovska. Ostali junkerski listi v enakem tonu napadajo Rusijo, češ, da vodi mirovna pogajanja samo zato, da lahko razširja svojo revolucionarno propagando preko svoje fronte.

Socialistični in drugi protianeksistični listi so pod strogo cenzuro, kar znači, da kajzerjeva vlada že odprto zastopa zahteve vsemenecev.

Kancelar Hertling je včeraj imel govor pred državnozborskim odsekom in med drugim je dejal, da še ni izgubil upanja na "zadovoljiv rezultat mirovne konference v Brest Litovsku", ki ima po njegovem mnenju priti v kratkem času. Priznal pa je, da pogajanje počasi napreduje in da je spremljano z velikimi težavami.

Hertling ni omenil ničesar o mirovnih pogojih Lloyd Georga in predsednika Wilsona, dasiravno je Nemčija pričakovala, da bo pri tej priliki gotovo odgovoril na omenjene pogoje.

ZADNJE VESTI.

SENATOR WADSWORTH ZAPLETEN V PREISKAVO O MESNI INDUSTRIJI.

Washington, D. C., 25. jan. — Ime senatorja Wadswortha iz New Yorka, o katerem pravi Francis J. Heney, da je delničar pri tvrdki Swift & Co., je zapleten v preiskavo o mesni industriji, ki jo vodi zvezna obrtna komisija. Louis F. Swift je pisal senatorju in apeliral nanj, da pomaga iz zagate.

PREPOVED ZA ODDAJO BLAGA NA ŽELEZNICAH NA SEVERNEM VZHODU.

Washington, D. C., 25. jan. — Razmere na železnicah so se zboljšale vsled mehkega vremena in ker je bilo mnogo blaga odpeljanega po južnih železnicah. Železniški uradniki izjavljajo, da bo prepoved za oddajanje tovornega blaga na vzhodnih železnicah preklicana še v pondeljek ali torek.

ULTIMAT RUMUNSKEGA KRALJA.

Petrograd, 25. januarja. — Rumunski kralj Ferdinand je izdal kronski svet v Jassy, na katerem so sprejeli resolucije, ki je smatrajo za ultimat sovjetski vladi v Petrogradu. Zahteval je udeležbo radi aretacije rumunskega poslanika v Rusiji, povdarjajoč, da ne dobi garancije, da poslanikovo zapusti Petrograd. Zahteval je nadalje, da vse ruske čete dobe odredbo, da v določenem času zapuste rumunsko ozemlje.

NEMCI SE PUNTAJO, 117 MOŽ USTRELJENIH.

London, 25. januarja. — Amsterdamska brzojavka "Daily Expressu" pravi, da po izjavi nemškega mornariškega strojnika, ki je dezertiral, vlada nezadovoljnost med mornarji na nemškem brodovju, ki je večja kot v armadi. On pravi, da so se dogodile vsemo revolte posebno med moštvom, ki je na ladjah za pobiranje morskih min.

Pred tremi tedni je škvadra ladij za pobiranje min priplula v Hamburg po dovršeni ekspediciji, pri kateri so bili trije možje izgubljeni in ena ladja potopljena, ko se je spoprijela z Briti. Preden so dovolili mornarjem stopiti na suho, so jih obvestili, da se morajo prijaviti za službo v osi uri. Zahtevali so čas za počitek. Hamburški poveljnik je odklonil, na kar je 150 mož odpovedalo pokorščino.

Uro kasneje je prišel lajtnant Wagner in ukazal mornarjem se vrniti na ladje. Odklonili so. Lajtnant je klel mornarje in dva je udaril. Vrgli so ga v vodo in pustili utoniti.

Poveljnik, ki je opazoval punt, je odposlal motorni čoln z dvema strojnima puškama, s katerima so streljali v mornarje. Ubili so jih štiri in štirideset in ranili tri in sedemdeset. Ostali so bili aretirani in obsojeni na pet do dvajset let ječe.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Izhaja dnevno razen nedelj in praznikov.

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cena oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) in Canada $3 na leto, $1.50 na pol leta in 75c na tri mesece; Chicago in inozemstvo $4.50 na leto, $2.25 na pol leta, $1.13 na tri mesece.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:
"PROSVETA"
2657 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"
Organ of the Slovenic National Benefit Society.

Issued daily except Sunday and Holidays.

Owned by the Slovenic National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada $3 per year; Chicago and foreign countries $4.50 per year.

Address:
"PROSVETA"
2657 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

Telefon Lawndale 2655.

Datum v oklepaju n. pr. (December 31-17) poleg vašega imena in naslova pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

DELAVCI NISO LENUHI.

Odkar so Združene države stopile v vojno, prihajajo nekateri podjetniki s predlogi na dan, ki imajo očividen namen oškodovati interese delavstva, za uspešno nadaljevanje vojne pa niso vredni toliko, kot je za nohtom črnega. Te vrste predlogi imajo namen potisniti življenske razmere delavstva na nižjo stopnico, obenem pa pomnožiti dohodke podjetnikom.

Slišali in čitali smo, da nekateri priporočajo uvoz kitajskih kulijev v Združene države, da delajo na polju. V Washingtonu niso naklonjeni tej misli, kljub temu se tisti, ki so zaljubljeni v kitajske kulije kot v odrešenike sveta, oglašajo periodično, da je potreben uvoz kitajskih kulijev v Združene države, če hočemo, da bodo drugo leto rodila polja, ozeleneli gaji in trate. Naj jim strokovnjaki stokrat dokažejo, da so kitajski kuliji nepotrebni v ameriškem poljedelstvu, oni bodo vseeno zajahali konjička, ki jim je prirastel k srcu.

Drugi zopet zagovarjajo mobilizacijo delavstva. Senator McCumber je te dni predložil senatu predlogo, ki določa, da vlada mobilizira vse moške v starosti od 18. do 62. leta za industrijalno delo. Predloga ni bila nič kaj navdušeno sprejeta v senatu, kajti senat jo je odkazal senatnemu odseku za vojaške zadeve, kjer najbrž zaspi spanje pravičnega.

Mobilizacija delavcev pripada med najbolj nedemokratične naprave. Taka odredba postavlja državo nazaj v srednji vek, ko je valpt hodil z bičem v roki za tlačeni in jih priganjal k delu. Podjetniki, ki priporočajo mobilizacijo delavcev, so najbolj nazadnjaški in ignorantni ljudje v ameriški republiki.

Ali je mobilizacija delavcev potrebna?

Po izjavi delavskega tajnika Wilsona je taka naprava odveč. Po njegovem mnenju zadostuje, da se apelira na delavce, če jih v kateri industriji primanjkuje, da se priglase prostovoljno za delo. Na tisoče in tisoče delavcev se je prijavilo prostovoljno za narodno rezervno službo in vedno se oglašajo še novi. Večinoma so organizirani delavci, izučeni rokodelstva, ki so pri volji delati tam, kjer vlada spozna, da je njih delo potrebno. Delavske strokovne organizacije so v tem oziru priredile kampanjo, ki je prinesla lepe uspehe. To dokazuje, da je obvezna mobilizacija delavcev nepotrebna, ker delavci prostovoljno izjavljajo, da so pri volji prijeti povsod za delo, če vlada sprevidi, da je njih delo potrebno v interesu uspešnega nadaljevanja vojne.

Zagovorniki delavske mobilizacije niso zadovoljni s tem, da se delavci prostovoljno priglašajo za narodno rezervno službo, oni zahtevajo, da delavce pošiljajo proti njih volji, kamor jih zahtevajo podjetniki. Najmanj so pa zadovoljni s tem, da dobe organizirane delavce, ki se ne dajo izkoriščati po volji podjetnikov v prefitarske namene. To je glavni vzrok, da se posamezni podjetniki in podjetniške organizacije oglasijo od časa do časa in ponove svojo zahtevo o mobilizaciji delavstva.

Ali je mobilizacija delavcev priporočljiva z gospodarskega stališča?

Treba je nam le pogledati v zgodovino in prepričamo se, da sta sužnost in tlaka padli, ker suženjsko in tlačansko delo ni moglo konkurirati z delom svobodnega človeka. Kdor zagovarja prisilno mobilizacijo delavstva, hoče uničiti sposobnost industrije v produkciji, kajti delavec, ki se je prostovoljno priglasil za delo, bo produciral dva ali trikrat toliko kot prisiljen delavec. Pogledati je treba le v tovarno in prepričamo se takoj, da je to resnica. Če delavcem stoji vedno za hrbtom priganjač, ki jih priganja k delu, opazimo, da so njih kretnje okretne, prisiljene ali pa nervozne. Mesto da bi šlo delo gladko od rok, pa zastaja in ne gre naprej. Nekaj drugega vidimo, če delavec dela samostojno in mu za hrbtom ne stoji priganjač. Delo teče od rok, kakor da je nanizano na niti, delavčeve kretnje so urne in ročne in iz oči mu iskri samozavest.

Z gospodarskega stališča ni priporočljiva prisiljena delavska mobilizacija, ker bi znižala produktivnost v industriji. Industrija bi prišla iz dežja pod kap.

V vojnem času je potrebna mobilizacija delavcev v vojaške namene, da jih pokličejo v armado in mornarico, kajti jasno je, da se brez armad in brodovja ne more užugati sovražnika. Nepotrebno pa je, da se delavce mobilizira za privatne podjetnike.

Mobilizacija delavcev za privatne podjetnike je žalitev delavcev. Tisti, ki prihajajo s takimi priporočili na dan, hočejo naslikati delavce kot lenuhe, ki nočejo delati, če niso prisiljeni.

Delavci niso bili nikdar lenuhi, ampak zajeduhe in lenuhe je iskati v tistem sloju, iz katerega prihajajo ljudje, ki priporočajo, da naj delavce mobilizirajo za privatne podjetnike.

Vsa bogastva na svetu, vsa kulturna dela je ustvarilo delo. Delavci niso lenuhi, ampak najvažnejši faktor v zgodovini človeškega razvoja. Brez delavcev bi bil svet pust in prazen, zategadelj izvrši vsakdo veliko netaktnost, ki prihaja na svitlo s predlogi, s katerimi hoče delavstvu vtisniti pečat lenuštva.

Z.

DOPISI.

Moline, Ill. — Vedno se piše in priporoča našim rojakom, naj pristopajo k strokovnim, političnim in podpornim organizacijem. Strokovne organizacije so nam potrebne v našem boju za delavske pravice na strokovnem polju za izboljšanje našega gmotnega stanja, za skrajšanje delovnih ur, za zvišanje plač, za uvedbo varnostnih naprav itd. Politična organizacija nam je potrebna bolj kot vse druge, kajti kadar bo delavstvo politično dovolj močno, bo lahko potom zakonov izvršilo vse to, kar sedaj izvršujejo strokovne in podporne organizacije. Država bo skrbela za ljudi v vseh teh slučajih, v katerih so sedaj navezani na podporne organizacije. Kadar bo politično zavedno delavstvo imelo v postavodajnih zborih odločujočo moč, se bo potom postav izvršilo vse tisto delo in vse tiste zahteve, za katere se danes bore strokovne organizacije. Delavstvo bo moralo prej ali slej spoznati, da same strokovne organizacije brez močne politične opore v zakonodajnih zborih ne morejo imeti takega uspeha, kakršen bi bil potreben. Delavstvo mora prebiti mesece na stavkah, ki so v mnogo slučajih za delavstvo izgubljene samo zato, ker so bile oblasti na strani podjetnikov. To so stvari, o katerih bi morala delavstvo misliti vselej, kadar gre na volišče.

Seveda, dokler nimamo te moči, moramo ustrajati vsaj v strokovnih organizacijah, ali kot jih tu navadno imenujemo, v unijah.

Dokler ne bo država prevzela zavarovanja za slučaj bolezni, nesreč, starostne onemoglosti itd., moramo gledati na to, da smo člani podpornih organizacij. V tem oziru imamo Slovenci organizacijo, ki je najboljša in največja med ameriškimi Slovenci — — Slovenska narodna podporna jednota. Za slučaje bolezni in smrti plačuje naša jednota podpore, kot jih plačuje malokatera organizacija. V sili je ona najboljša zaveznica ameriških slovenskih delavcev in jim je izplačala že stotine tisočev dolarjev. Vse to je bilo mogoče le potom dobre organizacije kot je naša jednota. Svoja društva ima po raznih krajih širom Unije in nova se še vedno ustanavljajo. Članstvo z vsakim dnem narašča. To so znaki, da je v naši organizaciji dovolj življenja za nadaljni uspešen napredek. Vsled tega pristopajte k S. N. P. Jednoti.

Poleg tega izdaja naša jednota svoj dnevnik in člani, ki niso naročniki, dobe vsak teden izdajo Prosvete na osemih straneh, ki se po vsebini lahko kosa z vsakim drugim tednikom. Od članstva jednote bi bilo želeti, da bi se naročili na dnevnik v obilnejšem številu. Čim več nas bo, tim boljši bo list.

Nadalje izdaja naša jednota vsako leto stenske koledarje, ki mnogo pripomorejo k oglašanju naše organizacije. Skrbite zato, da bodo naši koledarji razobešeni po vseh javnih prostorih in vidnih mestih.

Tukajšne slovensko delavstvo bi zelo potrebovalo svoj soc. klub, ki bi razširjal razredno zavest in deloval za izobrazbo v delavskem duhu.

V časih, kakoršni so sedaj, bi ne smela nobena slovenska naselbina biti brez svojega slov. soc. kluba. Ako bomo našo politično organizacijo gradili na način, kot smo SNPJ. bomo v par letih imeli zvezo, ki bo v ponos ne samo slovenskemu delavstvu, nego vsemu mednarodnemu proletarijatu. Politike se med nami vse preveč zanemarja. Ta bolezen se mora med nami odpraviti, vsled tega storimo naš delež: več življenja v naše politične vrste! Pojdimo na delo, da bomo tudi mi pripravljeni za združitev z masami mednarodnega delavstva vsega sveta. Naj nam bo vedno pred očmi geslo, ki ga je izrekel Karl Marx: Delavci vseh dežel združite se!

Ant. Mravlja.

Albuquerque, Pa. — Delavske razmere so pri nas take, kakor po vsem drugih krajih. Draginja silna, naše že tako izsesane žepe; naši slovenski delavci jo dobro občutijo. Po 12 ur in tudi dalj se mučijo po tovarnah za vsakdanji kruhek in ko pride konec leta, preračunajo svoje prihranke lahko na način, kot tisti kristjan, ki gre v cerkev, pa je pozabil molek doma in si potem pomaga s štetjem na prste pri molitvi rožnega venca. Na prste lahko delavci sešteješo svoje prihranke. Na drugi strani se pa kapitalisti smejejo kot gobe po dežju. V Ameriki imamo par tisoč novih miljonarjev, ki so obogateli sedaj v vojnem času.

Z različnimi društvi smo dobro preskrbljeni. Pogrešamo pa več zanimanja za čitanje naprednih delavskih listov. Mnogi čitajo malovredne liste, ki so kalibra bivšega lista na Vesey cesti, ki drže ljudi v ignorantnosti in srednjeveški temi. Tudi če bi bil jaz miljoner, pa bi se mi vseeno zdelo škoda plačati naročnino za take liste. Med inteligentnejšimi slovenskimi delavci sploh nimajo naročnikov. Dobi se pa še vedno in povsod nekaj ljudi, ki so pripravljeni podpirati vsako neumnost.

Slovensko delavstvo v Ameriki bi moralo prijeti z vso silo agitacije za naš dnevnik Prosveto, last članstva S. N. P. J. V njej se dobi dobro in poučno čtivo in je pisana v duhu razredno zavednega delavstva. Naš dnevnik bi moral prihajati v stanovanja vseh slovenskih delavcev. Prosveta ima še to prednost, da je najcenejši dnevnik.

Vsi se še lahko spominjate splošnega glasovanja za povišanje naročnine 50c na leto. Rezultat glasovanja je lahko vsem znan. Mnogim članom, ki poznajo današnje razmere, kar se tiče časopisov in upravnih stroškov, je to glasovanje prineslo razočaranje. Prosveti je pretila nevarnost, da bo postala zopet tednik, ali morda dvotednik. Vsi, tudi po volji božji listi stanejo danes $3.50 do $4 in to ne samo dnevniki nego tudi tedniki in mesečniki. No, da, kazimirjeva marica je cenejša, toda je kljub temu za njeno vsebino 1000% predraga; vsak penij, ki ga daste za poneumnevalno gradivo, je vržen v vodo.

Tiste, ki čitajo take liste, jih lahko spoznate po nizkotnih izrazih proti S. R. Z. Pri raznih pogovorih ali na društvenih sejah boste večkrat naleteli na take ljudi; in če jih vprašate za kak prispevek, ali jih nagovarjate, naj se pridružijo delovanju Slovenskega republičanskega združenja s tem, da pristopijo, osnuma ustanove lokalno organizacijo, vas bodo nahrulili, da Prosveta nima nikakega stika z društvenimi sejami, in si potem domišlja, da je izrekel nekaj imenitnega, nekaj kar "drži." Dobe se tudi druge vrste "gentlemani," ki prav po kavalirsko izjavljajo, da ne dajo nič; "Delat naj gredo, kot moramo mi, s krampom in lopato, pa bodo imeli denar." Taki so ljudje — — a ne vsi. In to je dobro, kajti med ameriškimi Slovenci vlada v splošnem napredni duh. So še vedno razne naselbine, ki so še sedaj ovite v plaščem nazadnjaštva, toda v naši javnosti na izsejo.

Med ameriškimi Slovenci se je vzbudila misleča, ki hoče z duhom časa naprej. Mošički stare šole ji hočejo to zabraniti, ker hočejo, da bi bilo vedno tako kot je bilo. Ker je umrl Franc Jožef, naj vlada sedaj Karl in naše ljudi naj se-že kar naprej zatira in pauje z "windische hunde." Tako je bilo dosedaj, pa naj bo še za naprej tako. Drugače ne more biti. Tako modrujejo kimovci, ki so zaostali za napredkom najmanj 50 let. Toda masa našega naroda v tej deželi gre naprej preko njih po poti napredka.

Bratje in sestre- S. N. P. J. v Pennsylvaniji, pričnimo z nekoliko živahnejšim delovanjem za S. R. Z. v naši državi. Korakajmo med prvimi v prvih vrstah, za Slovensko republičansko združenje in imeli bomo zavest, da smo izvršili svojo dolžnost.

Član S. N. P. J.

Terre Haute, Ind. — Vsled pomanjkanja premoga je tudi naše rudarsko prihodeto. Dosedaj se je delalo po tovarnah vsaki dan, sedaj so nam pa dali nekaj dni počitka. Zaslužek je odvisen od znanja delavca. Livarji so plačani od kosa, navadni delavci pa zaslužijo o dni 75 do $3.00. Kakor vidite, pri nas nimamo tako velikih plač, da bi bila med nami potrebna zadostna za hranjenje z živili. Delati za majhno plačo in imeti v hiši po pet otrok, ni nobenšpas.

Društvo št. 251, SNPJ., povoljno napreduje, kjer smo vsi zavarovani za slučaj bolezni in smrti, izvzemši par takih, ki mislijo, da bodo vedno zdravi in krepki. Te vrste ljudje se sploh ne zanimajo za drugo, kot za salun, delo in spanje.

Tudi za S. R. Z. smo vsi tukajšni Slovenci, kajti dosedaj še ne [illegible] v naši naselbini. Toda, da bi za stvar kaj pripovedali, tega se ni zgodilo. Na redni decembrski seji se je govorilo, da bomo meseca januarja organizirali lokalni odbor S. R. Z., ki bo pobiral prostovoljne prispevke in vodil podrobno propagando za svobodo slovenskega naroda, pa tudi na januarski seji se ni nič storilo. Bojaki, sedaj je čas, da tudi mi pokažimo, da smo za svobodo in demokracijo pripravljeni po naših močeh sodelovati. Podpirajmo S. R. Z.! S tem pomagamo tudi Ameriki in vlada se bo prepričala, da niamo anarhisti, kot nas slikaje nekateri ljudje, ki bi radi pred svetom očrnili ameriške Slovence kot anarhiste in avstrijanske zato, ker se nočejo pridružiti delovanju za jugoslovansko monarhijo, nego delujejo na programu Wilsonovih mirovnih pogojev.

Kolikor dalj bo trajala vojna, toliko bolj brezobzirno se bo postopalo s sovražnimi inozemci, to je z onimi, ki so prišli iz držav, s katerimi je Amerika v vojni. Da dokažemo našo lojalnost, je potrebno, da postanemo člani Rdečega križa, kupujemo liberty-bonde in vojno-hranilne znamke, v kolikor nam to dopuščajo naša finančna sredstva.

Naj omenim, da se bodo morali tukaj vsi nedržavljani iz Nemčije in Avstro-Ogrske registrirati od 4. do 9. februarja. Slovencem priporočam, naj odločno povedo, da so Slovenci, ne pa 'Austriane'. Komur se bo dokazalo, da se namenoma ne bo registriral, ga bodo internirali za dobo vojne. Rojaki naj se tega varujejo in ce delajo napak, kajti interniranci bodo morali trdo delati in poleg tega ni nikakršna čast biti interniran. In Slovenci niamo sovražniki ameriške republike in smo poleg Čehov eden najizobraženejših slovanskih narodov in morda najbolj demokratičen slovanski narod po miljenju, ker Slovenci nimamo svoje aristokracije in ne svojih kraljev; Slovenci so masa priprostega proletarskega ljudstva in kot taki nimajo prav nobenih vzrokov navduševati se za dinastije ali militarizem centralnih držav.

Vas čast glavnemu odboru Slovenskega republičanskega združenja, ki dela vse brezplačno za dobrobit slovenskega naroda v Ameriki in stari domovini.

Vaš za S. R. Z.

F. Z.

BOGAT NEWYORŠKI BANKIR ARETIRAN.

Plattsburg, N. Y. — Oblasti so aretirale Adolph Pavenstedta, bivšega prijatelja grofa v. Bernstorfa, bivšega nemškega poslanika, v hotelu Lake Placid. Aretacijo je odredil justični tajnik Gregory.

Preden so Pavenstedta odvedli v celico, je rekel: "Ne vem, katerni vzroki so povzročili mojo aretacijo, če ne prihajajo iz mojega pričanja v New Yorku."

Pričanje se je nanašalo na bivšega francoskega ministrskega predsednika Caillauxa, ki je obtožen izdaje.

Pavenstedt je privaten bankir in bogatin. Definitivnih informacij ni, zakaj je bil aretiran, iz njegovega pričanja je razumeti, da je bil v tesni zvezi z grofom Bernstorfom, Bolopašo, dr. Bernard Dernburgom in grofom Jagowom. Radi tega sklepajo nekateri, da je bil aretiran na podlagi zakona o špijonaži.

Skozi Pavenstedtove roke je šel denar iz nemške banke v Berlinu, ki ga je prejel Bernstorf, da ga je dobil Bolopaša, da kupi pariški list v svrho nemške propagande. To se je izvedelo lani v oktobru, ko so s preiskavo posvetili v skrinjo $1,700,000,000.

Ko je bil Pavenstedt zaslišan kot priča, je priznal, da je bil "zaupen vir", iz katerega je [illegible] jemal Bernstorf informacije, [illegible] jih je sporočil von Jagow. Zanikal je, da je informiral von Bernstorfa, da je bil Bolopaša posojilno sredstvo v zaroti, in izjavil, da ni vedel, kako je von Jagow dobil ime Bolopaša.

Pavenstedt je priznal, da je dal Bolopaši geslo "savet regis", da lahko stopi v zvezo z von Jagowom po nemškem poslaništvu v Švici, če je treba.

Po izpovedi Pavenstedta je von Bernstorf naložil $1,700,000,000 za Bolopašo, da razpolaga z denarjem. Na to je informiral stvari Bolopašo.

Pavenstedt je tudi povedal, da je bilo pokojnemu Herman Ridderju, lastniku "Staats Zeitung" posojenih $20,000. Dr. Bernard Dernburg je k vsoti prispeval $15,000, Pavenstedt je pa kot [illegible] posodil $5,000, ki jih je dobil od tvrdke G. Aminsick & Co. Pavenstedt je priča, da je bil denar posojen, ker bi se lahko dogodilo, da bi list kupil človek, ki bi bil manj prijazen Nemčiji.

Pavenstedt se je nastanil za nekaj časa v hotelu Lake Placid. V tem hotelu je bil aretiran tudi dr. Ferrari iz Brooklyna. Vsled tega sodijo nekateri, da so sovražni inozemci obdržavali konferenco v tem hotelu.

Dr. John Ferrari je kemik. Ko so ga aretirali, je trdil, da ni nemški podanik, in da je njegov dom v Seattlu. Zvezne oblasti pa trdijo, da so v njem spoznale nevarnega vohuna, ki je bil aretiran 1915 v Švici in kasneje internirran v Indiji. Od tukaj je pobegnil in se pripeljal s tovornim parnikom v Ameriko.

LAŽ IMA KRATKE NOGE.

Washington, D. C. — C. Thompson, član eksekutive "Ameriške obrambne družbe", je izjavil, da ni res, da je bilo v Ameriki ustreljenih 14 vohunov, odkar so Združene države vstopile v vojno. Če bi se kaj takega zgodilo, bi moral biti o tem obveščen general Crowder, ki je najvišji vojaški avdifor. General Crowder pa do sedaj še ni prejel takega obvestila.

V mornariškem departmentu so pa naravnost rekli, da je govorica o eksekuciji vohunov neresnična.

V vojnem času domišljavi lažnjivi ljudje izmislijo marsikatero laž, ki potem dolgo časa kroži od ust do ust, dokler ne izvedo zanjo pristojne oblasti in jo ne vržejo.

PREDRZEN BANDITSKI ČIN.

Detroit, Mich. — Pri belem dnevu so vdrli trije banditje v prodajalno draguljarja Ralph Daraga in uplenili za $16,000 zlatnine in draguljev.

Banditje so zvezali poslovodjo in ga pretepli do krvi in zaprli v posebno sobo.

Razno iz inozemstva.

VLADA BOLŠEVIKOV JE ZAVRGLA KAJZERJEVE POGOJE.

Zadnjo besedo ima vseruski kongres delavsko-vojaških delegatov.

Petrograd, 25. jan. — Vseruski kongres delavskih in vojaških delegatov, ki se otvori v najkrajšem času, ima odločiti, dali bo Rusija imela mir ali nadaljno vojno.

Kajzer je dal po svojih poslancih v Brest Litovsku zadnjo besedo — da se mora Rusija popolnoma odreči baltiškim deželam in otokom in delegatje boševiške vlade so zavrnili pogoje, toda končni odgovor so prepustili sovjetu, najvišji oblasti v ruski republiki. Nemci so dali Rusom čas do 29. januarja, da dajo svoj odgovor ,obenem so jim pa zabičili, da je to zadnji odmor, ki jim ga dovole.

Trockij in Kamenov, tajnik delegacije, sta se vrnila v Petrograd, da poročata kongresu o položaju; drugi delegatje so ostali v Brest Litovsku, da ne bi izgledalo, kakor da je konferenca docela končana.

Kamenov poroča, da so Rusi zahtevali, naj jim Nemci naravnost povedo, kakšne pogoje pravzaprav imajo in Nemci so končno odgovorili brez ovinkov. General Hoffmann je vzel zemljevid in s prstom je potegnil črto od Finskega zaliva, vzhodno od otočja Mun do Valka, zapadno od Minska in južno proti Brest Litovsku: **"To hočemo".**

To je pomenilo, da Nemčija hoče odrezati od Rusije vse baltiške provincije. Rusi so nato vprašali, kaj je s teritorijem južno od Brest Litovska in Hoffmann je odgovoril: "O tem vprašanju se bomo razgovarjali z Ukrajinci."

"Kaj pa mislite storiti, če smo mi proti temu?" je vprašal Kamenov.

"Potem bomo v enem tednu okupirali Reval", je odgovoril general Hoffmann. Ruska delegacija je zatem prenehala s pogajanjem in izjavila, da zadnjo besedo bo dal sovjet.

Bolševiška vlada je včeraj obelodanila komunikacijo, ki je naslovljena "vsem", iz to komunikacijo hočejo bolševiki seznanliti svet, da nemška vlada vara svoje ljudstvo in vsakogar, komur pravi, da ji ni za aneksije. Delegatje Avstro-Ogrske so opisani v tem poročilu kot kimovci, ki ne delajo druzega kakor kimajo na vse, kar rečejo Nemci.

"Namen nemških imperialistov je" — se glasi ta proglas — "da anektirajo Poljsko, Litvo, Kurlandijo, Rigo in del Livonije z baltiškimi otoki vred v svrho, da stem zaduše Rusijo politično in gospodarsko — medtem ko delegatje Avstro-Ogrske igrajo vlogo ponižnih kimovcev. Avstrijski državniki pripovedujejo nemirnemu ljudstvu, da centralne države streme po demokratičnem miru, obenem pa podpirajo Nemčijo za aneksije. To prekaša že vse meje diplomacije."

Kodanj, 25. jan. — Iz Berlina javljajo, da se nadaljuje pogajanje med centralnimi državami in Ukrajino z uspehom. Avstrija se baje pripravljena odstopiti Holmčino pod pogojem, da Ukrajina pošlje žito in druga živila takoj, čim bo sklenjen mir.

40 mrtvih v Moskvi.

Petrograd, 25. jan. — Ob priliki praznovanja "Rdeče nedelje" so protibolševiški agitatorji provocirali krvave izgrede v Moskvi, pri katerih je bilo 40 oseb ubitih in okrog 200 ranjenih.

Bolševiki so odkrili v Petrogradu zaroto socialnih revolucionarjev proti sedanji vladi sovjeta. Našli so veliko zalogo bomb in strelnega orožja. Posledica tega je bila, da je rdeča straža aretirala dvajset delegatov razpuščene skupščine in aretacije se nadaljujejo.

Prijeta sta dva vojaka straže, ki sta obdolžena umora dveh ministrov prešnje provizorične vlade, Kokoškina in Šingarova.

Japonska grozi Rusiji.

Tokijo, 25. jan. — Grof Terauči, ministrski predsednik, je dejal ob priliki otvoritve japonske zbornice, da bo Japonska prisiljena intervenirati v ruske notranje zadeve in narediti mir v vzhodni Aziji, ako se bodo tamkaj nadaljevali nemiri. Dodal je, da je Japonska odgovorna za red in mir na daljnem iztoku in ne bo trpela nereda.

NADALJNE VESTI O AVSTRIJSKI REVOLUCIJI.

Stockholm, 25. jan. — Glavni stan bolševikov v Petrogradu je prejel prvo vest o revoluciji na Dunaju včeraj zjutraj. Z rusko-avstrijske fronte so poročali, da se je dvignilo ljudstvo proti habburški dinastiji. Pozno v noč je prišla druga vest, ki je potrdila prvo in dodala, da so revolucionarji organizirali provizorično vlado. Pozneje ni bilo več nobenega poročila.

Poročila o naraščanju revolucionarnega duha v Avstriji in na Ogrskem se ponavljajo že tri tedne. Zadnji teden je izbruhnila velika stavka po vsi dvojni monarhiji in pravijo, da je čez en miljon delavcev ostavilo municijske tovarne. Vesti o stavki niso mogli zatajiti nemški listi, dasiravno so jo kolikor mogoče omalovažili. V pondeljek so vladni časopisi iz Berlina naznanili, da je delavstvo v Avstriji sprejelo koncesije, katere mu je dala vlada in ustavilo stavko.

Kljub temu pa prihajajo mnoga poročila, kolikor jih ude cenzuri, da radikalni delavski elementi niso zadovoljni s koncesijami — med katerimi je tudi splošna obljuba o občinski volilni pravici — in vstrajajo pri svojih drastičnih zahtevah. Tako n. pr. javljajo o velikih demonstracijah v Budapešti, pri katerih so štrajkarji javno ožigosali nemške militariste in zahtevali, da se odstranijo iz Brest Litovska in dajo prostor ljudskim zastopnikom, ki bodo kmalu dosegli mir.

Iz Kodanja je včeraj prišla vest, da je na Dunaju še vedno 150,000 dlavcev na štrajku in da se nadaljujejo nemiri v Budapešti.

Celo po poročilih iz Berlina je lahko razumeti, da stvar ni tako malenkostna, kakor bi jo rada prikazala svetu nemška vlada z junkerji vred. Poročajo namreč, da je dejal dr. Elbert v svojem govoru na seji državnozborskega odseka: **"Prejeli smo vest o spopadih bitkah na Dunaju in v Budimpešti. Ali je nemška vlada še vedno slepa?"** Scheidemann je pa rekel: "Nemška vlada se igra z ognjem, dasiravno ni položaj v Nemčiji malo ali nič boljši od položaja v Avstriji."

Katoliški "Tyd" ima dopešo nemškega vira, da so dogodki v Brest Litovsku in govor ameriškega predsednika Wilsona pripravili v Nemčiji tla za bolševiško gibanje. "Vossische Zeitung" je v torek objavila poročilo svojega korespondenta iz Dunaja, da so seje državnega zbora tamkaj vsak dan bolj viharne. Omenjeno je tudi, da je izjavil v avstrijski zborniei Viktor Adler, socialistični voditelj, sledeče: **"Gibanje delavstva v Avstro-Ogrski je komaj začetek. Monarhija se more popolnoma prevstrojiti in postati more demokratična federacija narodov, kakor si narodi sami žele. Za takšo federacijo se je ljudstvo pripravljeno boriti."**

Iz vsega tega je razvidno, da je revolucija v Avstro-Ogrski neizogibna, pa naj bo še tolikrat potlačena v svojem začetku.

Odmev ruske revolucije.

Resnica je tudi, da ruski bolševiki ne miruje in kadarkoli pride do požara v dvojni monarhiji, ne sme biti pozabljena njihova zasluga.

Odkar je padel carizem v Rusiji, se ruski revolucionarji veliko trudijo, da bi zanesli revolucijo v centralne države. Takozvano "fraterniziranje" ali prijateljski sestanki med ruskimi in avstro-nemškimi vojaki na vzhodni fronti niso imeli drugega namena, kakor pridobiti zadnje za revolucionarne ideje. Bolševiki so razdelili med Avstrijce in Nemce nā milijone iztisov raznih brošur in tiskali so za nje posebne liste. Nemški poveljniki so bili končno prisiljeni prepovedati te sestanke na fronti, ali naposled so morali priznati (general Hoffmann v Brest Litovsku), da je nemogoče ustaviti rusko propagando.

Povodenj uničila nemško mesto.

Amsterdam, 25. jan. — Velika povodenj je odnesla mesto Sebernheim ob reki Nahe. Mesto je imelo 3000 prebivalcev. Reka Nahe, ki se izteka v Reno, je naglo narasla vsled deževja in tajajočega se snega.

VESTI Z BOJIŠČA.

London, 25. jan. — Na zapadni fronti je položaj neizpremenjen. Normalni topniški boji in majhni napadi na zakope se nadaljujejo, toda kakega znamenja o napovedani nemški veleofenzivi še ni.

Rim, 25. jan. — Nemške in avstrijske čete so izpraznile okolišgore Tombe na severnem koncu fronte, kjer so nedavno Francozi izvojevali prvo zmago v Italiji. Sovražnik se je umaknil za goro Spinoccia. Umaknitev se je izvršila na zvijačni način. Nemci so postavili slamnate straže v sprednjih pozicijah in zakop je bil poln teh "možicev". Italijani so šele po več dneh opazili prevaro in ko so prišli blizo, so našli prazne jarke. Izpraznitev tega strategičnega okoliša je dokaz, da so Avstro-Nemci opustili ofenzivo na gorati italijanski fronti.

Kodanj, 25. jan. — Dve nemški bojni ladji sta zadeli ob mine in se potopili. O tem se je izvedelo, ko se je izkrcalo 17 pomorščakov z nemškega razruševalca na zapadnem bregu Jutlanda. To so vsi mornarji, ki so se rešili z dveh ladij. Pomorščaki pripovedujejo, da je v nedeljo zjutraj pet mešk razruševalcev plulo proti Helgolandu. Prvi je trčil ob mino in šel takoj na dno. Drugi je hitel na pomoč, ali zadela ga je enaka usoda. Ostali trije so se pa naglo obrnili proti jugu.

Ameriške vesti.

ROKODELCE IŠČEJO ZA LETALSKI ZBOR.

Chicago, Ill. — Delavski department naznanja, da biro zvezne javne službene rezerve potrebuje za letalski zbor 194 šoferjev za avtomobile in tovorne avtomobile, 3,562 mehanikov za avtomobilske in plinske motorje, 1,360 strojnikov, 220 kovačev, 220 kovarjev, 504 mizarjev, 460 kleparjev in še mnogo drugih rokodelcev. Vseh rokodelcev potrebujejo 7000 za delo v Franciji in sedaj za bojno črto. Ti delavci bodo pripadali k "motornemu mehaniznemu polku", ki je prvi organiziran v zgodovini Združenih držav. Sprejemajo le može zunaj naborne starosti in sicer od 18. do 40. leta. Za ta polk potrebujejo še 200 kuharjev, 100 jadrničarjev, 80 pleskarjev, 20 komstarjev in 80 delavcev, ki znajo variti z acitilensko lučjo.

Biro zvezne javne službene rezerve v delavskem departmentu naznanja, da se teh 7,000 rokodelcev za zvezni letalski zbor lahko priglasi na vsaki vojaški naborni postaji in da naj ne puste dela v vojni industriji ali ladjedelnicah radi tega, da vstopijo v letalski zbor, ki ima privlačno silo. Polk se bo malo časa vežbal v Fort Hancocku, Ga., preden odrine v Francijo.

BOLŠEVIKI NA POTU, DA PRISOSTVUJEJO OBRAVNAVI PROTI ČLANOM I. W. W.

Chicago, Ill. — Obravnava proti članom I. W. W. prične okoli prvega marca. Po mestu se je razširila novica, da je posebna bolševiška delegacija na potu iz Rusije, da prisostvuje obravnavi.

BRYAN SVAROVARJA VOJNI DEPARTMENT.

Columbus, O. — William Jennings Bryan, bivši državni tajnik, je podal izjavo, da smatra kreiranje municijskega ministrstva za nepotrebno reč.

"Mislim, da je ustanovitev municijskega ministrstva nepotrebna," je rekel Bryan na kolodvoru Union, ko se je peljal proti vzhodu. "Mr. Baker je izvršil, kar človeško bitje lahko stori, da lahko zbere vse moči pri izvajanju vojne. Ne vidim vzroka, da se stvar vzame iz njegovih rok.

"Strinjam se z nazori predsednika o zmožnostih, sposobnostih in delu mr. Bakerja."

Oh ta pozabljivost. Žena (svojemu možu profesorju, ko je prišel domov): "Kje imaš pa dežnik in palico?"

Profesor (pomišljajoč): "Hm, hm, malo počakaj . . . saj res, sapa mi je odnesla klobuk in ker nisem hotel pri iskanju vlačiti seboj ubogega psička, sem nekje — sam ne vem kje — zataknil dežnik v zemljo in zanj privezal kužka.

NAPREDEK.

"Prosveta" piše za blagostanje ljudstva. Ako se strinjaš z njenimi idejami, podpiraj trgovce, ki oglašajo v Prosveti. V zalogi imam vse za vsakdanje potrebščine po zmerni ceni.

ANTON ZORNIK,
Herminie, Pa.

PROF. DR. MULLIN
ZDRAVNIK — SPECIALIST ZA SLOVENCE
411—4th Avenue
(NA SPROTI POŠTE)
PITTSBURGH, PA.

ELEKTRIČNA PRIKAZNA Z X ŽARKI.

Stari in izkušeni zdravnik, z 36 letno prakso. Zdravi zanesljivo in hitro vse bolezni, pluča, želodec, ožiti, trganje, nervoznost, krvne bolezni, kakor tudi druge bolezni moških. Ozdravi vsako bolezen katero prevzame v svojo oskrbo. Uporablja najboljša zdravila, ameriška in odstalih delov sveta zdravila. Nizke cene. Nasvet brezplačno. Točna preiskava popolnoma zaupna. Pri meni se zdravi veliko število Slovencev. Uradne ure od 9. zjutraj do 8. zvečer, ob nedeljah samo od 10. do 24 popoldan.

Dr. Koler
SLOVENSKI ZDRAVNIK
638 Penn Av., Pittsburgh, Pa.

Slovenska Narodna Podporna Jednota

Ustanovljena 9. aprila 1904. Inkorp. 17. junija 1907 v drž. Illinois.

GLAVNI STAN: 2657—59 SO. LAWNDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

UPRAVNI ODBOR:
Predsednik: John Vogrič, box 290, La Salle, Ill.
I. Podpredsednik: J. Bratkovič, R. F. D. 4, box 86, Girard, Kan.
II. Podpredsednik: Jožef Kuhelj, 9469 Ewing Ave., So. Chicago, Ill.
Tajnik: John Verderber, 2708 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
Blagajnik: Anton J. Terbovec, P. O. Box 1, Cleveland, Ill.
Zapisnikar: John Molek, 4009 W. 31st St., Chicago, Ill.

NADZORNI ODBOR:
Jože Ambrožič, 351 box, Canonsburg, Pa.
Paul Berger, 741 — 1st St., La Salle, Ill.
F. S. Taucher, 674 Ahsay Ave., Rockspringe, Wyo.

PORODNI ODBOR:
Anton Hrast, 811 — 95th Ave., New Duluth, Minn.
Jože Zidišek, box 433, Smithton, Pa.
Rudolf Pleteršek, 436 box, Bridgeville, Pa.
Jakob Miklavčič, L. Box 8, Willock, Pa.
M. Petrovich, 14515 Hale Ave., Collinwood, O.

URADNIK "PROSVETE":
Jože Severnik.

VRHOVNI ZDRAVNIK:
F. J. Kern, M. D., 6202 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

VSE DENARNE ZADEVE IN STVARI, ki se tičejo gl. upravnega odbora in S. N. P. J. naj se pošiljajo na naslov:
JOHN VERDERBAR, 2657—59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

PRITOŽBE GLEDE GENERALNEGA POSLOVANJA se pošiljajo na naslov:
JOŽE AMBROŽIČ, Box 351, Canonsburg, Pa.

ZADEVE PREPIRLJIVE VSEBINE, ki ste jih rešili prva in druga instanca, se pošiljajo na naslov:
ANTON HRAST, 811 — 95th Ave., W. New Duluth, Minn.

VSI DOPISI, razprave, članki, naznanila itd. za "Prosveto" se pošiljajo na naslov:
UREDNIŠTVO "PROSVETE", 2657—59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois.

VSE UPRAVNIŠKE STVARI, naročnina, oglasi, se pošiljajo na naslov:
UPRAVNIŠTVO "PROSVETE", 2657—59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

V korespondenci s tajništvom S. N. P. J., uredništvom in upravništvom "Prosvete" ne rabite imen uradnikov, marveč napišite naslov, ki je tu navedan, ako želite, da bo vsaka stvar hitro rešena.

Seje glavnega upravnega odbora se vršije vsako prvo nedeljo in tretji četrtek v mesecu. Začetek ob osmi uri popoldne.

Vaš sosed morda še ne ve, da je dnevnik "Prosveta" zelo priljubljen pri svojih čitateljih. Opozorite ga!

Vojaki! Vzemite "Prosveto" seboj v vojaški tabor. Pošljite nam naslov s starim vred čim pridete v vojaškišče.

NORTH SIDE STATE BANK
ROCK SPRINGS, WYO.
IMA KAPITALA IN RESERVE $100,000.00
Je izredno primerljiv in opremljen za poslovanje s SLOVENCI, HRVATI, SLOVAKI in drugimi SLOVANI
Pisalnica s odstotnim vpravnik na banko vlogo.
MOČNA, KONSERVATIVNA NARODNA INSTITUCIJA.

HAMILTON'S
515-517 Liberty Avenue, Pittsburgh, Pa.
75c
Z 6005 (Šopek narodnih, 1.
(Šopek narodnih, 2.
Z 6007 (Dvé ocvrčena Italijana, narodna.
(Oj ta zaldaški boben, narodna.
Z 6008 (Šoča voda je šumela.
(Po polju že rožce cvetaja, narodna.
(Ne bom se mešila. Slovenska kmečka godba.
Z 6136 (Iz Ljubljane.
(Gibanica na semnju. Komični prizor. —
(Kvartet slovenskih pevcev.
(Stjaj, stjaj) solnčece, Kvartet slovenskih
(pevcev.
Mi imamo popolno zalogo v našem modernotrgovem oddelku, kjer boste gotove dobili vse plošče, ki si jih želite. Igrajo najlepše kakor sploh so narejene. Ako bi dobili kake plošče, ki jih pravzaprav dobiti v naši prodajalni. Prosimo, da bodo lahko dobili kako lepo igračo, bi vam z veseljem nalagrama poslali katalog, da se prepričate kako cenite lepe naši Columbia in Victrola stroji, vse to brezplačno.
Tudi če prav nič ne kupite pridite vsekno poslušati te pesmi.
Gospica Mrazkovski, vaša zorejakinja vam z veseljem vse razkaže.

ZANIMIVA SLOVANSKA ŽENIDBA
obkrožena z raznimi evropejskimi narodnostnimi nošami, je na razgled ta teden do 20. januarja, v oknu na voglu Kaufmanove "Velike trgovine", na 5th Ave. in Cherry st.
VSAK DOBI ZASTONJ KRASNO DARILO ZA SPOMIN, katerega boste lahko porabili za okrasek vašega doma — vi lahko dobite ta darila sedaj te dneve ako se vstavite v Slovanskem oddelku te velike prodajalne, kateri se nahaja v pritličju, 5th ave., stranska vrata na desni; tam se lahko odpočijete, čitate lahko vse najnovejše Slovanske časnike in poslušate najnovejše plošče, ki vam predstavljajo godbo in pesmi vseh boljših Slovanskih komponistov.
Pridite z otroci tem zgodaj kot mogoče, ker brezplačna darila so odmerjena in oni, ki pridejo pozno se lahko zgodi, da ne bodo dobili ničesar.
Slovenski oddelek v pritličju 5. ulice. Stranska vrata na desni.
SEDAJ JE RAVNO PRAVI ČAS, DA SE PRIPRAVITE ZA NAŠO FEBRUARSKO RAZPRODAJO POHIŠTVA.
Če ravno se ne prične naše februarska razprodaja pred petkom, dne 1. februarja vseeno je zelo važno, da si izberete najboljše blago, lahko si sedaj izberete in zagotovite gotovo pravočasno pošiljatev v februarju, in za enako nizko ceno,
1/3 do 1/2
manj kot niže navedena cena
Zapomnite si, da naše pohištvo je poznano kot najboljši izdelek, med tem ko je cena zelo nizka za tako blago. Naš oddelek za pohištvo bode skušal vsem ustreči, boljše kot nobena druga trgovina v tem mestu, ker imamo veliko zalogo vsakovrstnega pohištva.
V ti "veliki trgovini" si lahko kupite pohištvo na lahke odplačevalne obroke in za ceno kot bi takoj plačali. Cena je označena s številkami na vsakem kosu pohištva. Vsakteri in še posebno novo oženjeni se poslužite te prilike, te razdrodaje po ti nizki ceni. Vi lahko kupite pohištvo za zeno, ki bo v februarju na razprodaji in si tako preskrbite pravočasno, da se vam pripeljalo na dom.
Ako želite dobro blago ceno in dobro postrežbo, takoj se vedno oglasite v Slovanskem oddelku naše prodajalne. Vi kaker vsak od nas želi nekoj prihraniti se pa mestati denar pred. ko se pa kupite vse vaše potrebščine v "BIG STORU".
KAUFMANN'S
"THE BIG STORE"
5TH AVE. SMITHFIELD & DIAMOND STS.
PITTSBURGH, PENNSYLVANIA.
Slovanski oddelek se nahaja v pritličju pri 5. ul. Stranska vrata so na desni.

TRIJE RODOVI.

Dogodki iz sedanjega dni. — Spisal Engelbert Gangl.

(Nadaljevanje)

"Vse je končano! Doživela sva življenje!" je tarnal Zavinščak. Obšla ga je globoka otožnost.

Zavinščak je dolgral ulogo starega, lahkoživca, ritmojstra. Grad se mu je zdel enak grobu, ki so ga pozabile ljubeče roke. Zidovje je počrnelo; dež je odpral omet. Streha je bila raztrgana, da ni je pocejala vlaga po zidovju. Vrtne steze je prerasla trava. Kolo v mlinu je bilo polomljeno, žaga je rjavela. V taki puščavi ne more živeti živ človek. Zavest krivde je bila kot nož, brušen na dve strani, ki je rezal v srce. Krčilo se je od bolečin. Ozračje je bilo dušeče, prsi so se dvigale težko in naporno, kakor da leži na njih kamenje. Vse cvetice so ovenele. Nobene radostne krilate pevke ni bilo čuti ob gradu. Listje po drevju je pošumevalo. Veter ga je trgal z vej, da je trepetalo k zemlji in jo pregrinjalo. Grmičevje je samevalo po gredah. Dolge, suhe veje so štrlele v zrak. Ni bilo nikogar, da bi jih prirezaval in jim odmerjal lepo, plemenito rast. Neznosno je bilo bivanje v taki puščavi. Zbudila se je želja po begu . . .

Samo še odtod je treba, potem pride razpoloženje, ki je enako mrtvilu. Človek živi in ne živi. Svet je okoli njega, in življenje vihra naprej, a človek ga ne vidi in ne čuti. Doživel je življenje. Dospel je dolg zimski večer, ko je zunaj vse vihrotito in temno, ko človek čaka, da pride ura spanja in počitka. To je končno plačilo. Samo odtod je treba — tu je smrt. Semkaj ne sme Egidij. Ničesar ni zakrivil, zakaj bi moral umreti mladi! Ko se imelijo odtod, tedaj naj pride. Tu bodi pozabljeno vse, kar je bilo; drugod se naj začne novo življenje. Egidij mu bodi začetek in vir.

Toda hipoma so se razkalostile Zavinščakove misli in bile so mračne in moreče. Moč se je zakotapal v svoje sobo. Bal se je ven na zrak, da ga ne prevzame, da ne pade in se ne pobije na svojih tleh. To je končno plačilo.

Treba je samo enega trenutka, in vse dolgo življenje, izpraznjeno, radosti, boli in zadovoljstva polno se nagne in lagine kakor pena. Nič ni ostane za človekom. Pot njegovega življenja prekrije prah da ni znati, kod so stopale trudne, neslabne stopinje. Vse cvete, ki so odkasane ljudem, se iztekajo preti temnemu domu. Samo enega, zadnjega trenutka je treba — ko umije se zagrne, in človeka ni več. Včasih se ustavi ob gomili potnik, ki je stopil na izpraznjeno mesto, in vidi tam podobo svojega konca. Spomni se pokojnika in dejanj, pohiti dalje in v življenskem viharju pozabi na podobo svojega konca. A že več je tistih, ki gredo mimo grobov in vidijo samo križ in kamen in prerasto gomilo, toda nič ne zbudi spomina na tistega, kdor je dospel do zadnjega bivališča. To je končno plačilo.

Kdor se z blagimi dejanji ne zapre ljudstvu v duši in si z njimi ne ohrani posmrtnega življenja, temu je delež pozabljenje. Kdor si s trdo in neusmiljeno roko ustvarja posebne pravice, ki gredo preko pravic drugih ljudi, kdor si grabi blagajo, okropljeno s krvjo trpinovo, temu je delež srd ušaljenega človeškega dostojanstva. V trpljenju se operejo grehi, z njimi se zbudi usmiljenje in priznanežlivost. Veličastvo življenja najbolje z srčno obdarovane k trpečim, da se začutijo z njimi člane ene velike rodovine, da otirajo solze in jih dvigajo iz blatnih nižin. Miljoni rok, lačnih in izmučenih, se iztezajo k usmiljenim srcem, hrepeneč po utehi. Težko življenje jih je vrglo ob trda tla, kjer trepečejo v pekoči zavesti, da so zapuščeni pogubi. Težko življenje, omočeno z solzami, jim je vzelo vero v svoje moč, zaupanje v vrednost lastnega življenja. Obupanci so, ki sklepajo prej prazne roke v trde pesti in si iščejo s silo, česar niso dobili s prošnjo. To je končno plačilo.

Gospa Jelka je vendar toliko okrevala, da je vstala s postelje in hodila po gradu, grobu enakem, in je brala v svojih mislih usodo ubogega človeškega rodu.

Njenemu življenju je dospel dolg zimski večer, ko ga loči samo kratka doba od trenutka, ki pavzne nad rakvijo pokrov.

Odprla so se grajska vrata. Prihajali so ljudje, lačni in žejni, raztrgani in bolni, in roke gospe Jelke so bile polne radodarnosti. Njene bele roke, od žalosti ovenčane, se niso bale pogladiti umazanega ciganskega otroka, ni se ji gnusilo obvezati rane ohromelemu beraču, ki se je priplazil v grad, oprt ob palico.

"O, blagor, blagor, usmiljena gospa! Naj izsipije na vas nebo svoj blagoslov, ki naj prehaja od roda do roda!"

Govorila so srca, zato je bila njih govorica iskrena in resnična. Nobene hinavščine ni bilo v nji; bila je čista kot solnčno zlato, ki je raztopljeno plavalo k zemlji. Vstajala je večerna zarja, in rosa je zamigljala po travi. Po viharnem dnevu se je od vzhoda do zahoda razpela pestrobojna mavrica, poroštvo lepe in tihe noči, polne blaženega pokoja. In to je končno plačilo.

Zavinščak je že globoko tičal v dolgovih. Ali naj začne izmova, da se izkopije iz njih? Prihajal je večer, in nikoli več ne bo jutra!

Kar je bilo še nezadolženega, to je prodal. Denarni zavod, ki je bil že vknjižen na njegove njive in travnike, je kupil tudi ostanek, grad, mlin in pristavo. Tudi posestvo v Zavinkovih je prešlo za majhno vsoto v njegovo last. Bilo je zanemarjeno in grobiju enako in ni bilo vredno dragega denarja.

S tem, kar mu je ostalo denarja, se je naselil z ženo v Zagreb. — Tam si napravi nov dom. In ko se v njem ustanovita z Jelko, naj pride Egidij. Tu je grob, tu je smrt. A tam bo novo življenje.

Zadnjikrat je zdrdrala kočija z grajskega dvorišča. Črno poslopje je gledalo za odhajajočim gospodarjem. Vedno bolj se je potapljajo za visoke smreke in se naposled skrilo očem.

"Z Bogom, z Bogom!" je zaklicala Jelka.

Ozrla se je nazaj. Veter je zamajal grmovje in drevje. Poslavljalo se je od gospodinje. Vzpota so stali berači, suhe roke, od solnca ožgane in razjedene od ran, so se iztezale proti vozu. Gospa je sipala v nastavljene dlani denar.

"Z Bogom, z Bogom, vi siromaki po telesu! Kako ste enaki ubogi moji duši!"

Drdral je voz, in dvignil se je prah. Gost oblak se je dvignil za vozom in prekril očem svet, ki je ostajal za njim.

"Z Bogom, z Bogom," je klicala Jelka, ko se je peljala mimo pristave.

Nehote se ji je zbudilo vprašanje: "Ali bi ne bilo bolje, da bi še vedno tu gospodaril Dominik in poleg njega Nadina?"

Obrisala je oči.

"Z Bogom, z Bogom!"

In v grad so prišli drugi ljudje.

Najprej so prišli zidarji in že ga začeli prenavljati. Presidali in preuredili so notranje prostore. Pripravili so jih za urada in za stanovanja. Prekrili so streho in z zunanjega zidu postrgali črnelo zanemarjenost. Prebili so okne in ustvarili vrt. Novo, belo, lepo poslopje se je dvignilo iz prijaznega zelenja. Grad je postal last človeka, ki je iskalo v njem pravice in pomoči.

Posestvo so raskosali in ga poprodali kmetom, deloma kmetom, ki jih ni silila nadloga z doma. Samo Zavinkovega ni hotel nihče kupiti. Bilo je tamkaj vse zanemarjeno in grobišče enako. Ustne poročila in bujna domišljija sta odprali razvaline a čudovitimi pravljicami, ki so jih obdajale s prikletstvom in grozo.

* * *

Zavinščaj in Jelka se že nista dobro ustavila v novem domu v Zagrebu, in že je prišel za Zavinščaka nov udarec.

Nekega večera je legla gospa spat, in drugo jutro so našli mrtvo na postelji. Videti je bilo, kakor da se ji drže ustna na smeh. Odšla je odtod, in nič jih ni bilo žal.

Meta je bila že zaposlena, da zdaj z Egidijem ta zapuščeni stari materi in h njenemu starému očetu. Nekaj ni mogla zlomiti, kar je bilo treba izvršiti samovanje. Vsaka, ki ga je stroku postavilo sodišče, je imel v Meti nekoliko opora, da se je vse lepo izteklo, kolikor se je pač mogelo lepo izteti. Brankovićevi sorodniki so se oglasili in se polastili pohištva in druge opreme. Meta je ostala z Egidijem s kratko knjižico in pismom, ki ji ga je izročila gospa Nadina.

Zdaj pa je prišlo Meti poročilo, da ni več Egidijeve stare matere in da tudi stari oče ni več tak, da bi mogel sprejeti svojega vnuka in pustiti na njegove vrnitve.

Stari ritmojstar je zapustil na bolji svoti otožnosti in razdražljivosti. Pevčal je slavo in je tožil o svoji usodi, ki ga je udarila bolj, nego je zaslužil. Potegal je, roke prekrižane nad glavo, gledal v strop in komandiral svoje vojake. Zdaj se je, da nima več tistega ugleda in tiste modi kakor prejšnja časa, ko je bil še mlad in lep oficir. Oblekli so ga v staro, oguljeno častniško uniformo in ga z povešeno glavo pokopali po zagrebških ulicah. Oglasil je je večkrat pri vojaških oblastih, poudarjajoč, da je že dovolj star oficir, da ne gre zatorej že slat ovratnik, ki naj dvigne njegovo upnje in njegov ugled po prejšnji veljavi. Tu-intam je stopil tudi na vojaško vežbališče, gledal vaje in poslušal poveljevanja, pa se poleg jezil, da častniki ne znajo niti več vežbati in voditi vojakov, vsaj tako ne, kakor jih je znal svoje dni on in kakor bi jih znal že zdaj, če bi mu dali prejšnjo oblast.

Ni bilo torej težko spoznati, da ni več s njim vse v redu. Smatrali ga niso več za resnega človeka. Tudi poulična mladež je kmalu spoznala, kako je s starim, ubogim ritmojstrom. Stopala je za njim in imela z njim svoje zabave.

Naposled so opešale njegove moči. Vse zimo ga ni bilo na izpregled. Hirai je vidno, in pomlad ga je pobrala. Napravili so mu lep izprevod, kakršen gre staremu oficirju. Spremljali so ga vojaki, godba je igrala žalostne koračnice.

IX.

Vdrih je dal Meti svobodno pot, samo naročil ji je, naj skrbi, da se Egidij izšola.

Nič ni govorila z Egidijem o dogodkih zadnjega časa. Otrok je otrok; ne umel bi jih. A če bi jih umel, bi bila že bolj žalostna njegova žalostna mladost. Kadar doraste, zve vse, in že to pride prezgodaj. — Ni se dotaknila njegovega denarja. Obljubila ga je čuvati kakor čistost svoje duše. Kadar dorasto Egidij toliko, da jo bo znal rabiti sam, takrat mu izroči materino dedščino.

Z Egidijem ni več hotela ostati tam, kjer sta mu tako žalostno preminila oče in mati. Tudi je bilo življenje predrago. Pa rada bi prišla bliže doma. Pride čas, ko bo hotel videti Egidij kraj, kjer je zatekla zibelka njegovih dedov. In Meti sami bo počitek slaji, če jo objame smrt v bližini domačega kraja.

Nastanila se je v Ljubljani. Tamkaj bo največ prilike, da se deček izšola. Na hrano in stanovanje je jemala dijake, v počitnicah tujce, ki so za več časa ostajali v Ljubljani ter si želeli mirnega stanovanja. Toliko je bilo dohodkov, da sta plačevala stanarino in da sta se najedla Meta in Egidij poleg drugih. Sicer je pa imela Meta tudi nekoliko svojega denarja, ki si ga je prihranila v dolgih letih. Ta je bil za obleko, a nekaj je moralo biti tudi pripravljenega za hudo silo, za bolezen.

(Dalje sledi).

Kraljica Dagmar.

Zgodovinski roman. Spisal Ronald Trebinsky.

PRVI DEL.

POD TUJIM KROVOM.

X.

"Ločim se nerad — gospod, mogoče nimaš niti slutnje, kako nerad — toda moram . . . Mogoče je še čas! — Tudi življenje bi daroval, samo da bi jih obvaroval . . . Gorje slovanskim rodovom, če bi jih potopilo nemško morje . . . Kar koristimo njim, koristimo samim sebi . . ."

"In je-li tvoj načrt nespremenljiv, oče Dobrogost?"

"Tako nespremenljiv, kakor gore, ki vzdajajo našo zibelko, in niti za korak se ne smejo umaknuti, kadar udarijo nad nas tajni navali — in gotovo se tudi ne umaknejo."

"Vaš te ne bom pregovarjal! — Toda kakšna glava ne razmišlja zastonj! — Toda vedi, da te bomo pogrešali glede vsega — najbolj glede dobrega in odkritosrčnega sveta . . ."

"Zdaj in zdaj pridem — ne bosta se niti nadejali . . ."

"Torej vendar, naš dragi prijatelj!" je vprašala gospa Adleta očeta Dobrogosta, vstopivši v kabinet, na katere pragu je slišala poslednje besede. In vse ni mogla govoriti zaradi solz.

"Kaj bo vendar počelo dete? — Tako nenadoma navezane na te!"

"Kaj kot na svoje matere!" je zastokala gospa Adleta. Kaj bomo [illegible] oče Dobrogost! — Kako [illegible]

"[illegible] vrnjajte [illegible] bo veliko, kakor ja v resnici . . ."

"[illegible] Dobrogost ni mogel piti [illegible] vsed.

"[illegible] Draguško ne [illegible] . . . Obljubite mi to!"

"Ne rad, kako to nagrevati . . . Odidem za jutranje zore — tu si ostavim nekaj za spomin."

Oče Dobrogost je potegnil iz hrbtnega žepa knjigo, ki je je [illegible] in tako je bilo mnenje videti, da se je trud ubrnil z svetom, kakor da je pačila nanj kapljica jutranje zore.

In ko je Draguška pretekakijala v sobico, kmalu polno navečje [illegible] svetila, se je ustavila, njeno modro oko je obstalo na Dobrogostu v dolgem, vprašujočem pogledom . . . Ovetlice so se razsipale po hrasteveh, lasto pomitih tleh, in Draguški so se oči steminkat skalile, kakor potočni se po dežju. A pregovorila ni niti.

Oče Dobrogost se je obrnil v stran. Premisl se je zagledal v tla, in dekline je zakrila svoj obraz v materino krilo.

"Tako lep večer . . . Letos je bilo malo takih! — Pojdimo ven, zdaj!"

Premisl je prvi prerušil nastali molk.

Za obširnim dvoreom se je dvigala ravnina v znatno višino, a katere vrha je bil vzakoben pogled na tečke gore. Njihova modra barva se je spreminjala v rjavo rdečnato, kakor bi bile zavite v zavoj pajčevin . . . In vse poletje je prebajala v zlato, kadar je najbolj lesketo . . . Naši gorani so se zbirali oblaki v najčudnejše skupine, njihov rob je bil rdečemlat, in v strmoglavi višini jela drdrati ovse z [illegible] velko . . . Draguška je šla — šla, oči so se ji zapirale, glavica je padala materi v naročje, in Premisl je redno gomavljal, zdaj da jim očari ta večerniča pot v domačino . . .

Mirnejšega življenja ni mogelo biti kakor v oddaljenem dvoreu. . . . To jim je bilo tako izvrstno ekvivalirlo. Toda kaj pomaga, ko so se Premislovi materi vspenjali mnogo višje kakor grič za dvorcem, mnogo višje kakor gore, ki so se modrile proti poldanski strani . . . Bilo mu je tesno kakor mlademu orlu, ki mu prijstrižejo perotí, zvežejo nogo in ga pustó na dvorišču med kurvetnino . . . In tako se je zdelo, da mu je mogoče na čelu opaziti tudi tuzaulica, in da se temnorjavi lasje [illegible] in le tam v zelnimi [illegible] [illegible] druge vrste.

Gospa Adleta je že več časa žalostno opazovala svojega soproga in kadarkoli ga je videla tako zamišljenega, ji je bilo, kakor bi jo prijela ledena roka za veruo srce . . . Veselej si je zakrila obraz z obema rokama, da bi ji mogoče slučajno ne opazil na licu gorkih, velikih solz, ki so ji nehote silile na dan ob neznani slutnji . .

In kaj ko še odide oče Dobrogost? — Ta je še vedno znal pregnati oblake s zapogovega čela . . . Njegova beseda je imela res neodtujiv učinek. Med govorom je igral Premislu okoli ustnic iz zopet navadni smehljaj. Z zlatom bi bila odtehtala gospa Adleta vsako Dobrogostovo besedo z šestim, v ognju očiščenem zlatom. . . . In kaj šele Draguška! — Ni vedela, komu se ima prej okleniti okoli vratu, ali svojemu očetu, ki je je potem tako hlastno privil na svoje prsi, ali temu svojemu odgojitelju, ki je umel očeta tako tolažiti.

Že se je popolnoma stemnilo, in na grču so stale še vedno žalostne duše, katerih obličja so se obrnila v stran, kjer leketa nad gorami zvezd že večje število kakor v somraku belih ovčic. . . Obljubljali so si večno prijateljstvo. . Roka je stisnila roko, dve moški se niste mogli niti ločiti. . .

"Vem, oče Dobrogost, da nas boš kmalu zapustiti. . . In tudi de bi skrival to pred mnoj bolj skrbno. Ti vedi slutim, kam bodeš šel. . . Kaj pa, da v dalečo, o katerih si pripovedoval pred nekoliko, kako so ubogi, k ljudstvu, o katerem si rekel, kako je nesrečno. . . Hočeš jim prinesti srečo, ti si je zasnal povsodi, kamor je stopila tvoja noga. . . Toda kdo bom potolažil ateja, ko te ne bo tukaj?"

Premisl je utihnil ustnice zaradi je najtesnejše mogel, da si zakrili notranje ganjenje, katerega se ni mogel in ni mogel ustavljati.

Samo njegova dušica je obstala na mokrih lasah Dragušk[illegible], ta njeni nežnih jih ni [illegible] tukaj tako velike, bogate solze.

"Ti, Draguška, mu bodi čolnikal angelj! — Tebi je to mogoče . . ."

Oče Dobrogost je moral tudi utihniti . . . Kot govori srce in iz govor kreačajo [illegible], tam ni treba jezika, da bi govoril!

"Zdaj pridem . . . Bodite brez skrbi . . . Pozdrav vas . . . Niti ne [illegible] — Ostanite z Bogom — zdravi — srečni — [illegible] . . ."

Te besede so bile poslednje. Nato se ni oglasil nihče več. —

Zano je zbudil očeta Dobrogosta petelinov klic. Za nekoliko trenutkov je bil pripravljen. Zunaj sta ga si že stisnila roke s tukajšnjim nekiim glemičem, toda molče. . . Dobrogost je pospešil korak kar je najbolj mogel, da bi se mu morebiti na bilo treba obotavljati . . . Tudi njegove oči so bile čisto meglene, tudi ustnice zaprte tako tesno. . . Zašepetale so mu samo: "Tudi vi, ljubi vrhovi, z Bogom. . . Da bi vas videl še enkrat, toda da bi bila v vašem vencu med vsemi ljubezen, v vsem jedna duša, jedno srce . . ." In pato je hitel dalje med vrti in travniki.

Isto jutro je prekoračil mejo svoje domovine tudi starec z železnim obročem okoli vratu, na licu z zmagoslavnim izrazom in na mišicah z vriskom, kakor bi se mu bila vrnila mlada leta. . . In komaj je stopila njegova noga na rodno tla se je vrgel na zemljo in jo trikrat poljubil vroče kakor sin, ki se je vrnil iz daljne tujine, svojo staro, prego mater, nad katero srce že ni bilo srca in ga nikdar — nikdar ne bode.

Nato glavo mu je zopet krodil nekdanji neločljivi njegov tovariš — sokol z drušino rarogov v tukajšnjih pokrajinah . . . Spustil se je nad njega, njegove peruti so se dotikale belih las na starčevi glavi . .

Starčeve ustnice so se že vedno dotikale trde zemlje. . . "Zaklenta si, zapuščena si, izdana si, prezrana si, ti stara, predraga mamica moj. . . Ti-li sedaj podoreen? — O ko bi vendar posvetilo enkrat solnce zreče nad tvoje sive glave. — Kaj bi ti žrtvoval vse? Bodi pozdravljena še enkrat, ti moja roditeljica, osirotela — nesrečna!

Konec prvega dela.

DRUGI DEL.

V SENCAH KAŠTANOVIH GOZDOV.

I.

Navzoči žalostna kraj, da bi se dlorek sjokal nad njim. Kakor bi

bilo pokrito s temnosivim plaščem. Oko bega okrog po obzoru, potem obvisi na zemlji, in na lica kapa solza za solzo. Na višinah so gozdovi pokončani, vrtovi okrog vasij izsekani, če je kje kako debelo, je bolj podobno štoru, polje razorano — res prebeden kraj!

In kaj šele vasice! Skoro pov. nod same pogorišča začerneli ogoreli tramovi, tu in tam že trohneči, grobija na grobiji, vse z že zvenelim plevelom lepo zarasteno, če je kak človek, švigne boječe mimo ali se pa skrije. . . Popotnik lide dalje in dalje, in zdaleka mu udari na uho lajanje psa . . . A tudi to umolkne. . . Niti ptice nikjer. . . Mrtvo; gluho. . Le nekje se belijo kamenite stene; mogoče je spoznati tudi stolp in utrdbe. . . Čitavbe, oddaljene od druge do druge toliko, da jih je mogoče doseči z očmi, so podobne pol gradovom in pol navadnim dvorcem; stolpi pri njih so brezdvomno znak cerkva. . .

Take sliko so nudile koncem dvanajstega stoletja skoro vse pokrajine poljubekih Slovanov. In, če je že napihal prihajajočemu nasproti oster severni veter, mu je nekoto zastajala sapa. In človek, ki se je osmelil nadaljevati svojo pot po teh krajih, je moral biti silno predrzen. In zelo pogosto se je pripetilo, da je izginil za beliimi kamenitimi zidovi in ga večkrat ni videla živa duša vsi.

V starinah, ki so bile uodobne pol gradovom, pol dvorcem, so bili samo tuji naseljki. Tuja lica, tuj jezik, tuji običaji, in domačini so bili razstreseni po okolici kakor nemi, gluhi, brezčutni. Mnogo so pretrpeli, nepopisljive mnogo. . . V tapopisih je to trpljenje zaznamovano na nekolikih stranech, in že to v njihovo škodo . . . Baje so bili svojeglavni, sprejeti niso hoteli križa, in zato je bilo potrebno poskusiti trdnost njihovih glav in postaviti krik kaj mrtvimi trupli nesrečnikov. O gradovnosti, o krvoločnosti teh novih naselnikov je v dolžnih letopisih tiho — tiho kakor v grobu. Dve ali tri pokolenja prebijejo in o tem ne bo vedel nihče nič. Zakaj torej to pisati? Svojeglavnost in neupogljivost Slovanov popolnoma zadostuje kot plačilo in poroštvo, zakaj je bilo tuje naseliti v te dežele.

Kakega pet dnevna hoda od Vzhodnega morja je stala na polagoma padajočem pobočju velika vas. Koče so bile lesene, oleplje ne z glino, streha zlasnate ali pa tudi samo tramovi z obdelano ilovico, okoli hiš nizka drevesa, na katerih vejah je bilo vse polno črnih ptičev, nekoliko dalje skup ine borovcev, toda samorjenih, brez krna, kakor bi jim bili vrhovi popolnoma posekani. V vasi je bilo mirno, kakor bi ne bilo v nji žive duše. Nikjer ni zapel niti petelin, niti kokoš ni zakokodakala, le zdaj in zdaj je zmotil tihoto pes, ki je zalajal, kakor bi čutil človeka. Polagoma ga je bilo slišati hitreje in hitreje. . . Pred kočo se je prikazala tu in tam moška postava, odšla na grič in nepremično gledala v daljavo, dejala si roke pred oči, pokimala z glavo in se nato zopet vrnila, toda s počasnim korakom, kakor bi imela na nogah privezane nedvigljive kamene. . . Pes je pa vendar lajal neprestano, poskakoval, gotovo je čutil človeka; pred drugo kočo je prišel drug mož, tudi ta je odšel na višino, že nepremično gledal v daljavo in se zopet vrnil z ravno tako počasnim korakom. . .

(Dalje prihodnjič).

NE ZAMUDITE TEGA.

Opozoriti želimo vse naše čitatelje v mestu Pittsburgh, Pa., in bližnji okolici, na veliki "Kaufmann Big Store" oglas o izložbi v oknih in o izvanrednem brezplačnem darilu, katerega dobi lahko vsak naših čitateljev, ako pride v naše prodajalne in se ogleda v SLOVENSKEM ODDELKU KAUFMANOVE velike prodajalne, ki se nahaja na Peti ulici. Stranska vrata na desni. Pazno prečitajte naš današnji oglas, to bo gotovo vam v korist. Priporočamo tudi vsem čitateljem, ki žive v bližini, da gotovo pridejo in si ogledajo naše izložbe v oknih. Pripeljite s seboj, kar večina njih še ni videla običajev, noš in navad ženitovanjskih navad po starokrajski navadi, katere se razkazujejo ta teden v naši prodajalni. (Adv.)